

La llegenda del Comte Mal

Can Formiguera era la casa de Ramon Burgués de Zaforteza i Fuster (1627-1694), segon comte de Santa Maria de Formiguera, mitificat amb el nom de Comte Mal. La llegenda del Comte Mal, contaminada en termes generals per la del Comte Arnau català, es fa present en aquest casal. Els elements llegendaris del mite del Comte Arnau arrelaren en el sentiment popular mallorquí, que els personificà en el comte de Santa Maria de Formiguera amb motiu de la dura personalitat d'aquest i dels enfrontaments que amb ell tenien els habitants dels seus dominis, especialment de Santa Margalida, per tal d'evitar les càrregues feudals i els greuges jurisdiccionals a què els volia sotmetre. La torre del casal, que es veu des de la murada, constitueix un dels episodis de la llegenda. Hagué de ser rebaixada dotze pams perquè el comte no pogués vigilar una monja de Santa Clara que volia festejar.

Conten que el comte estava enamorat de na Margalida, monja de Santa Clara, i que el diable l'ajudà a fer una torre en el mateix casal, situat vora el convent de clarisses, per poder vigilar els moviments de l'enamorada. Aquesta torre s'anava fent tan alta que els jurats, escandalitzats, aturaren les obres i obligaren a rebaixar-la. El diccionari Alcover-Moll es fa ressò de la contarella, amb dimonis boiets com a protagonistes: "A la ciutat de Mallorca és tradició que els dimonis boiets construïren en una nit la torre de Can Formiguera". En el mateix sentit, la tradició també comenta l'existència d'una galeria subterrània que comunicava el convent amb el casal, segons recullen els versos del romanç:

"Feis-ne tancar aquella mina, muller lleial,
que dóna al convent de monges, al convent sant".

Els versos de Guillem Colom ens parlen de la torre i del seu ambient diabòlic:

I entretant, no molt enfora,
a cent passes a la vora,
el diable ordia alhora sa teranyina infernal.
Veïna de la clausura
i omplint els voltants d'horrura,
s'alçava, esquerpa i obscura,
sojtant tothora el vell claustre, la torre del Comte Mal.

-Font: Valero, G.: Palma, ciutat de Llegenda (1995), p. 90